

détől, ki bizonyára már régebben önképző-köri vezető, ha kissé sokat vár kedves önképző-köreitől. Szerinte a következők tegyék az önképző-kör hivatását, célját: «az irodalom és jeleseinek tanulmányozása; a történelem, de kiválóan a magyar történetnek és nagyjainak tanulmányozása, hogy ezek életfolyásából honszerelmet és lelkesedést merítsenek; az idealismus ébresztése és ápolása, az érintkezési modor nemesítése, a tehetségtisztelet és a nemes demokratia — röviden: az ész és szív működésének okos irányítása». Nagyon megszívlelendő tanácsokat ad azonban Kende az önképző-körök vezetőinek és a tanári testületeknek általában az önképző-körökkel szemben való viselkedésükre nézve és az a javaslata is talán megfontolásra és visszhangra méltó, hogy a hazai középiskolai önképző-körök vezetői tartsanak országos értekezletet az önképző-körök egyöntetű, okszerü szervezése ügyében.

6. *A tanuló ifjúság iskolán kívül töltött idejének felhasználása és a szülők közreműködése.* Írta Molnár Béla. (A Pannonthalmi sz. Benedek-rend kőszegi gymn.) E dolgozat azon jóra való programértekezések ritka fajából való, melyeket elolvasni a szülőknek, tanároknak és tanulóknak egyaránt érdemes dolog. Hogy miről szól, azt hosszú czíme eléggé sejteti, de hozzá is tehetjük, hogy a czímbe jelzett tárgyat a 46 lapra terjedő, minden tekintetben jól megírt értekezés lehetőleg ki is meríti. Helyesen körvonalozza a szülei ház feladatát az iskolához való viszonyában, és részletes s mindig az arany középúton maradó utasításokat ad arra nézve, miképen oszsa be a szülei ház a tanulók házi munkáját és házi üdülését. Jó tanácsokkal szolgál különösen a nagy szünidők felhasználására nézve, de a mit a rendes napi szabadidőnek a testedzés és kézügyességek szerzésének céljaira való felhasználásáról mond: az is helyes és már azon óvatosságnál fogva is, melylyel mindennemű túlzástól tartózkodik, nagy figyelemre méltó. Ha valami kis kivetni valót akarnánk értekező nézeteiben találni, akkor az legfeljebb az a tolerancia lehetne, melylyel mégis bizonyos időtöltések iránt viseltetik, a melyeket jó volna egész erkölcsi nyomatékkal elítélni, például a kártyajátékok iránt, még otthon a családi körben is, melyeket legjobb nemcsak eltiltani, a mi nem sokat használ, hanem mindig mint az illetőknek — Schopenhauer szavai szerint — nagy szellemi szegénységi bizonyítványát erős megvetéssel tárgyalni. A mit az értekező dolgozata végén az olvasásról és az ifjúsági könyvtár kezeléséről mond (ez utóbbit nemcsak, mint rendesen történik, *egy* tanárra, hanem az összes osztályfőkre és a magyar irodalom tanáraitra akarja bízni), szintén megfontolást érdemel. A derék értekezés hangja is művelt és eléggé távol marad a bombasztól, a hasonló tárgyú értekezéseknek e gyakori neveltséges vonásától.

7. *Az ifjúság és a regényolvasás.* Különösen a szülők figyelmébe ajánlom. Írta Gaal Mózes. (Pozsonyi kir. kath. főgymnasium.) Az ismer-

retes ifjúsági író, ki maga is az utolsó években sok ifjúsági elbeszéléssel szaporította irodalmunkat, ez egyszer saját területéről pædagogizál és 12 lapon át tart egy mindenestre jót akaró, de nem mindig jó izlésű philippikát a francia galansregények, a modern naturalistico-realisticus és — horribile dictu — a porkographicus irodalom ellen és óva inti a szüléket, hogy tartsák távol serdülő korban levő gyermekeiktől e veszedelmes olvasmányokat. Jó, jó — hiszen igaza van Gaalnak, de nem teszi-e értekezése magára ő reá is egy kissé a jó Don Quijote szélmalom-harczának a benyomását? Van-e csak kissé műveltebb szülő, a ki nem tudja, hogy Sue vagy Zola vagy Maupassant regényei, — a tulajdonképi porkographus irodalomról nem is szólva — nem valók a gyermekifjak kezébe? S a műveletlenek olvassák-e értekezését, mely kivéve a régibb és aránylag kevésbé értelmetlen Sue, Ponson de Terrail, Dumas, Gaborieau, Montepin és Févalt, nem is nevezi meg a «libri proscripti» íróit, annál kevésbé magukat a könyveket? Nem hiszi-e Gaal, hogy az a szülő, a ki megérti értekezése e szavát «porkographikus», maga is nagyon jól tudja, hogy ily könyveket távol kell tartani gyermekétől; a ki pedig e szót nem érti s vele együtt nem azokat a pikans ízű allusiókat «a caviarra és a japáni salátá»-ra (l. Gaal értekezése 12. lapját), azoknak hiába írta azokat a kopottas, de igaz fejtegetéseket a «nem igaz»-ról a mai naturalismusban? S arra nem gondolt Gaal, hogy az értekezést, melyet oly melegen ajánl a szülék figyelmébe, nem is annyira ezek fogják olvasni, mint inkább a gyermekek és ezek között tán mégis sok lesz olyan, a ki tán először hall a «porkographiá»-ról a «kaviarról» és a «japáni salátá»-ról és a lexiconhoz vagy idősebb, nem mindig okosabb emberekhez fordul, kik aztán magyarázataikkal igenis elérik, hogy mint Gaal egy helyen oly szépen (?) mondja, «a homályos képzet fogalomná izmosodjék, a sejtelemből sürgető, csaknem kényszerítő vágy lesz, mely nem engedi, hogy fele úton megálljon?» Iskolai dolgokban, különösen a gyermekek kezébe adott iskolaprogrammokra nézve mindig áll a régi mondás: *maxima debetur reverentia pueris* — még akkor is, ha a szülék figyelmébe ajánljuk a mondottakat s e reverentiát korántsem mentjük meg avval, hogy félig, burkolva mondjuk azt, a mit kereken kimondanunk nem lehet. — Van az értekezésnek egy jóra valóbb része is, mely a napilapoktól és a bennök előforduló regényektől óvja a szüléket. — Gaal egyébiránt mint értekező is novellistának maradt, vagy tán nem meseköltő phantasiára vall egy komoly értekezésnek ilyenmű kezdete: «*Nem tartozik manapság a ritkaságok közé effajta hírlapi újdonság: X. Y., 13 éves gymnasista, nyomtalanul eltűnt szülői lakásáról. A fiú egyik iskolatársa vallomása szerint könyveit eladta és avval a tervvel foglalkozott, hogy egyenesen Kaliforniába megy, aranybányát keres, ott aranyrudakkal megrakodva sereget szervez, indianusokat pusztít s idővel*

országot alapít stb.». Hány ilyen hírlapi újdonságot olvasott már Gaal? Még olyan ritka mindenesetre lesz, mint az effajta kezdet komolyan készülő értekezésben.

7. *Hibák a tanításban.* Írta James L. Hughes, angoltól fordította Waldapfel János. (Budapesti tanárképző-intézet gyakorló főgymnasiuma) (I. Magy. Pæd. II. évf. 497.).

57 8. *Életpályák.* Útmutató a pályaválasztáshoz. Összeállította Ferenczy István. (Nagyszebeni állami főgymnasium.) E kitünő értekezésre, ez idei programirodalmunknak tán legkiválóbb termékére nézve I. Magy. Pæd. II. évf. 550.

WALDAPFEL JÁNOS.

Platon és Aristoteles. Szemelvények a görögből fordítva, magyarázatokkal, dr. Péterfi Jenő és dr. Gyomlay Gyula közreműködésével szerkesztette. Alexander Bernát.

E munka mint a gymn. görög-pótló tanfolyam céljaira készült mű a saját terén egyedül áll tankönyvirodalmunkban. A görög pótló tanfolyam ugyanis a jelen isk. évben ért fel a VIII. osztályba s e körülménnyel járó szükséglet hozta létre a fent jelzett munkát, melynek összeállítására hivatott szakemberek szövetkeztek.

A görög-pótló tanfolyam fennálló tanterve a VIII. osztály görög irodalmi tananyagát a következőkben írja elő: «Szemelvények Platonnak és Aristotelesnek főkép ethikai műveiből. A görög prózairodalom fejlődésének ismertetése.» E követelményekhez alkalmazkodva tehát a kezünk alatt levő könyv szerzői először a Platon dialogusai közül fordításban adják Sokrates apologiáját és Kritont egészen, továbbá bő részleteket s mintegy összefüggő szemelvényeket nyújtanak a Gorgias-ból, a «Politeia»-ból, végül Aristoteles Nikomachosi ethikájából. Mindenik szemelvény a teljes mű gondolattartalmát és szerkezetét megvilágosító bevezetéssel van ellátva, e mellett úgy a Platoni, mint az Aristotelesi szemelvények elé az illető bölcsészek rövid jellemzése, bölcsészettörténeti jelentőségük ismertetése van csatolva. Ez a könyv szerkezete, melyet még a fordított részletekhez fűzött magyarázó jegyzetek egészítenek ki.

A mi először is a két bölcsészről rajzolt irodalom- és bölcsészettörténeti képeket illeti, ezek közül a Platonra vonatkozót *iskolai tankönyvben* nem tartom egészen sikerültnek. Szépen, szellemesen van írva, de inkább művelt közönség számára írott essaybe, mint iskolai kézikönyvbe való s ott is csak azok fogják igazán élvezhetni, kik a görög szellem és bölcsészet történetében jártasak. Annyira általánosságban van tartva az egész kép, az eszméknek csak a csúcspontjait érinti s any-